

Hogyan lehet a személyi jövedelemadó 1 százalékaról rendelkezni?

A személyi jövedelemadóról szóló törvény¹ lehetőséget teremt arra, hogy a magánszemélyek a jövedelemadójuk meghatározott részéről a külön törvény² szabályai szerint rendelkezzenek, így adójuk egy része az általuk megjelölt civil és/vagy egyházi kedvezményezettekhez, költségvetési előirányzatokhoz kerüljön. Fontos azonban kiemelni, hogy amennyiben valaki nem rendelkezik az 1%-ról, adójának ez a része nem veszik el, hanem a költségvetésben marad, azaz ezt az összeget az állam a költségvetési törvényben leírtak szerint költi el. A rendelkezés nem kötelező, de aki élni kíván ezzel a lehetőséggel, annak rendelkező nyilatkozatot, nyilatkozatokat kell adnia.

Ki rendelkezhet?

Bárki, aki személyi jövedelemadó-bevallást³ vagy egyszerűsített bevallást⁴ ad, illetve adókötelezettségét munkáltatói adómegállapítás⁵ útján teljesíti, jogosult az adójának meghatározott részéről rendelkezni. Azaz a magánszemélyeken túl az egyéni vállalkozók⁶ és az őstermelők⁷ is jogosultak rendelkezni, ha az említett tevékenységből vagy más jogcímen szereznek az összevont adóalapba tartozó jövedelmet. A rendelkezési jogosultságot nem érinti az, ha a magánszemély fizetendő adója 0 forint (például az egyes adókedvezmények miatt), de ebben az esetben a felajánlott összeg is 0 forint lesz. Egyházak⁸ részére még ebben az esetben is érdemes rendelkezni, mivel az egyházak – az 1%-on túli – állami finanszírozása a rendelkező magánszemélyek száma (és nem a felajánlott összeg nagysága) alapján történik, így a 0 forintról történő rendelkezés is növeli az adott egyház részére juttatott állami támogatás összegét. Egyebekben az adóhatóság az utalást csak akkor teljesíti, ha a kedvezményezett részére utalandó összeg legalább 100 forint.

Mekkora összegről lehet rendelkezni?

Az 1 százalék alapja az összevont adóalap kedvezményekkel, továbbá az önkéntes kölcsönös pénztári nyilatkozat és a nyugdíj-előtakarékossági nyilatkozat szerinti átutalásokkal csökkentett része akkor, ha ezt az összeget a magánszemély határidőre megfizette.

Az összevont adóalap a teljes adóalapnak az a része, amely után az adótábla szerinti adót (18%, 36%) kell megfizetni. Az összevont adóalapba tartozik az önálló és nem önálló tevékenységből származó jövedelem, továbbá az egyéb jövedelem. Ugyanakkor a különadózó jövedelmek, mint például az ingatlanértékesítésből, árfolyamnyereségből

¹ Az 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: szja-törvény) 45. §.

² A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXXVI. törvény.

³ A 0853 számú bevallás.

⁴ A 0853-E számú bevallás, melyet a 0853-Ny számú nyilatkozatban 2009. február 16-ig lehet az adóhatóságtól kérni.

⁵ A M-29/2008. számú nyilatkozat.

⁶ Az szja-törvény 3. § 17. pontja.

⁷ Az szja-törvény 3. § 18. pontja.

⁸ A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 8. §.

származó jövedelem, kamatjövedelem, az egyéni vállalkozó vállalkozói személyi jövedelemadója (a vállalkozói kivét kivételével), az egyéni vállalkozó és a mezőgazdasági kistermelő átalányadója stb., nem tartozik az összevont adóalapba, így ezen jövedelmek meghatározott részéről nem is lehet rendelkezni.

Az 1% alapját csak a ténylegesen határidőben megfizetett adó képezi. Mivel az összevont adóalapba tartozó jövedelmekből a kifizetők, munkáltatók jellemzően levonják az adóelőleget, így a magánszemélyek többségének az év végén nem keletkezik adófizetési kötelezettsége. Abban az esetben, ha az évközben a magánszemélytől levont adóelőleg eléri vagy meghaladja a ténylegesen fizetendő adó összegét, az adót a magánszemély határidőre megfizette.

Amennyiben azonban a levont adóelőleg összege nem éri el a fizetendő adó összegét, az adó akkor tekinthető határidőben megfizetettnek, ha a pótlólagosan fizetendő adót

- a magánszemély május 20-ig, illetve
- az egyéni vállalkozó és az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett február 25-ig megfizeti.

Megfizetettnek kell tekinteni az adót akkor is – feltéve hogy a magánszemély az egyszerűsített bevallást választotta, és az adóhatóság által közölt adatok javítására volt szükség –, ha azt a magánszemély május 20-a után, de az adóhatóság a javított adatok alapján megállapított adóról szóló értesítésének kézhezvételétől számított 30 napon belül megfizeti.⁹

Végezetül szintén megfizetettnek tekintendő az adó abban az esetben, ha a magánszemély legfeljebb 12 havi részletfizetést vagy fizetési halasztást kapott akkor, ha az engedélyező határozatban foglaltaknak eleget tesz. Ide értendő az az eset is, ha a vállalkozási tevékenységet nem folytató, általános forgalmi adó fizetésére nem kötelezett magánszemély a személyi jövedelemadó bevallásában tett nyilatkozata alapján legfeljebb 4 hónapon keresztül a 100 000 Ft-ot meg nem haladó személyi jövedelemadó fizetési kötelezettségét havonként egyenlő részletekben fizeti meg.¹⁰

Az adózó nem csak befizetéssel, átutalással, hanem az adóhatóságnál más adónemen nyilvántartott túlfizetésének (például: áfa, eva stb.) átvezetése útján is megfizetheti a személyi jövedelemadó tartozását.

Mely szervezeteket lehet kedvezményezettként megjelölni?

Kedvezményezettet két csoportból lehet választani, de mindegyikből csak egyet-egyed, azaz sem az egyik, sem a másik 1% nem osztható meg, de nem is vonható össze. Ha valamelyik csoportból nem választ az adózó kedvezményezettet, akkor csak egy rendelkező nyilatkozatot adjon be, mert az egyik 1% nem irányítható át a másik csoportban lévő kedvezményezettek javára. Az azonos körből választott két kedvezményezett javára tett rendelkező nyilatkozat mindegyike érvénytelen.

⁹Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art). 28/A. § (5) bekezdése.

¹⁰Art. 133/A. § (1) bekezdése.

A kedvezményezettek egyik csoportjába a **civil kedvezményezettek** tartoznak. Ide tartoznak a közhasznú tevékenységet¹¹ a törvényben meghatározott ideig¹² ténylegesen folytató **társadalmi szervezetek**¹³, **alapítványok**¹⁴, és **közalapítványok**¹⁵.

Ugyancsak ebben a körben lehet rendelkező nyilatkozatot adni a törvényben felsorolt következő kedvezményezetteknek:

- Magyar Tudományos Akadémia;
- Országos Tudományos Kutatási Alapprogram (OTKA);
- az országos közgyűjtemények;
- Magyar Állami Operaház;
- Magyar Országos Levéltár;
- Országos Széchényi Könyvtár;
- Magyar Filmarchívum;
- Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár;
- az országos szakmúzeumok;
- azok a könyvtári, levéltári, múzeumi, egyéb kulturális, illetve alkotó- és előadó-művészeti tevékenységet folytató szervezetek, amelyek valamely önkormányzattól, vagy a központi költségvetéstől egyedi támogatásban részesültek;
- a felsőoktatási intézmények¹⁶.

A rendelkezéshez a magánszemélynek a fenti szervezetek adószámára van szüksége, amelyet elsősorban maguktól a kedvezményezettektől szerezhet be. Megjegyzést érdemel, hogy azon szervezetek adószáma, melyek már a 2008-as rendelkező évben részesültek az 1%-os összegből, az APEH honlapján megtalálható. Az adószámokat a „Közlemény a 2008. rendelkező évi érvényes civil kedvezményezettekről” című tájékoztató anyag tartalmazza.

A kedvezményezettek másik csoportjába az **egyházi kedvezményezettek** tartoznak. Ebbe a csoportba tartoznak a bejegyzett, és az adóhatóság által technikai számmal ellátott¹⁷ **egyházak**, továbbá az Országgyűlés által meghatározott **kiemelt előirányzatok**¹⁸.

A rendelkező nyilatkozaton a magánszemélynek az egyházi kedvezményezett technikai számát kell feltüntetnie. A technikai számokat az adóbevallás útmutatója, illetve a www.apeh.hu internetes oldal tartalmazza. A nyilatkozaton feltüntethető a kedvezményezett egyház elnevezése is.

¹¹ A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 26. § c) pontjában meghatározott tevékenységek.

¹² A kiemelkedően közhasznú szervezetek a rendelkezés évét megelőzően legalább egy évig, a többi szervezetnek legalább két évig kell a közhasznú tevékenységgel ténylegesen, folyamatosan foglalkoznia.

¹³ Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény szabályai szerint létrejött szervezet, kivéve a párt, és a munkaadói, munkavállalói érdekképviseleti szerv.

¹⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 74/A. § (1) bekezdése szerint létrehozott szervezet.

¹⁵ Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi LXV. törvény 1. § (2)-(6) bekezdése szerint működő szervezet.

¹⁶ A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 1. számú mellékletében felsorolt szervezetek.

¹⁷ A technikai számot az egyháznak a rendelkezés évét megelőzően kell megkérnie.

¹⁸ A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény 31. §-a alapján a két előirányzat: a gyermekszegénység elleni program támogatása feladatai és a Nemzeti Tehetség Program feladatai.

Hogyan lehet az 1%-ról rendelkezni?

A 2008. év előtti időszak gyakorlatától eltérően a rendelkező nyilatkozat a bevallási nyomtatvány részét képezi. Így az a magánszemély, aki adóbevallást vagy egyszerűsített bevallást ad, a nyomtatvány megfelelő oldalának (a 0853, vagy 0853E számú bevallás D lapja) kitöltésével rendelkezhet. A nyomtatványnak ezen az oldalon mindkét kedvezményezett kör részére lehet rendelkezni. Amennyiben valaki csak egy kedvezményezettet kíván megjelölni, a másik rubrikát ne töltsse ki, illetve azt ki is húzhatja.

A www.apeh.hu internetes oldalon található nyomtatványkitöltő program¹⁹ használata esetén szintén van lehetősége arra, hogy a nyomtatvány részeként rendelkezzen, azaz a program felhasználásával töltsse ki a 0853 vagy a 0853E számú bevallás D lapján található rendelkező nyilatkozatot. Amennyiben a nyomtatványkitöltő programmal előállított bevallását kinyomtatva kívánja eljuttatni az adóhatósághoz, akkor azt helyezze el a bevallást vagy egyszerűsített bevallást tartalmazó borítékban.

Kérjük, hogy amennyiben a nyomtatvány részeként rendelkezik, és bevallását papíron adja be, a saját azonosító adatairól a kedvezményezettek vonatkozó adatokat ne válassza le!

Abban az esetben, ha a bevallását vagy az egyszerűsített bevallását elektronikusan²⁰ küldi be, a rendelkező nyilatkozatot is eljuttathatja az adóhatósághoz elektronikus úton, az Ügyfélkapun keresztül. Lehetősége van arra, hogy a bevallása, egyszerűsített bevallása részét képező rendelkező nyilatkozatot a bevallással, nyilatkozattal együtt juttassa el az adóhatósághoz. Amennyiben azonban nem így tesz, akkor május 20-ig lehetősége van arra, hogy az elektronikus rendelkező nyilatkozatát a bevallástól elkülönülten küldje meg. Ez esetben nem a bevallás, egyszerűsített bevallás részét képező D lapon, hanem a külön programban található „08egysza” megnevezésű nyilatkozat kitöltésével és elektronikus továbbításával rendelkezhet. Abban az esetben, ha az elektronikus bevallását nem saját maga, hanem meghatalmazottja (például könyvelője) készíti, az adóhatósághoz azt is be kell jelentenie, hogy a rendelkező nyilatkozat elektronikus továbbítására meghatalmazottja jogosult.

Arra is van lehetőség, hogy a korábbi évekből megszokott módon a bevallással vagy egyszerűsített bevallással együtt, egy lezárt borítékban juttassa el rendelkező nyilatkozatát az adóhatósághoz. Ebben az esetben a rendelkező nyilatkozatokon csak a kedvezményezett adószámát, illetve technikai számát tüntesse fel, és azokat helyezze el egy borítékban. A borítékot ragassza le, és azon legalább a saját adóazonosító jelét tüntesse fel (a borítékon a nevét és lakcímét is feltüntetheti, de ez a nyilatkozatok érvényességét nem befolyásolja). A borítékot csatolja a bevallásához vagy az egyszerűsített bevallásához, és ezeket együttesen, a bevallási nyomtatványokhoz mellékelve, előre címzett borítékban elhelyezve küldje meg postán, vagy juttassa el személyesen az adóhatósághoz.

¹⁹ Az „AbevJava” vagy a régebbi „Abev” nevű keretprogram és az egyes nyomtatványokat tartalmazó további programok.

²⁰ A www.magyarország.hu internetes honlapon keresztül.

Azon magánszemélyek esetében, akik bevallásadási kötelezettségüknek munkáltatói adómegállapítás útján tesznek eleget, a rendelkező nyilatkozatot tartalmazó borítékot a munkáltatónak legkésőbb május 10-én adhatják át. A május 10-e után átadott borítékokat a munkáltató nem köteles átvenni. A magánszemélynek a borítékot annak ragasztott felületére átnyúlóan, sajátkezűleg alá kell írnia, mivel ez biztosítja azt, hogy a munkáltató a boríték tartalmát ne ismerhesse meg. A munkáltatók a náluk leadott lezárt borítékokat kísérőjegyzékbe veszik, amely tartalmazza a rendelkező nyilatkozatot tevő személyek nevét, adóazonosító jelét és a boríték átadását igazolandó, az átadó aláírását. A munkáltató a lezárt borítékokat sértetlenül, legkésőbb május 20-ig adja át az adóhatóságnak.

2008. évtől új szabály, hogy a rendelkező nyilatkozat a bevallástól függetlenül is eljuttatható az adóhatósághoz. Amennyiben tehát az előzőekben leírtak szerint nem rendelkezett (sem a bevallás részeként, sem a bevallással együtt beküldött borítékban, sem a munkáltató útján) lehetősége van arra, hogy a rendelkező nyilatkozatokat egy lezárt, adóazonosító jelével ellátott borítékban, postán vagy személyesen juttassa el az adóhatósághoz. Erre május 20-ig van lehetősége, függetlenül attól, hogy az adóbevallását esetlegesen február 25-ig be kell adnia.

Az adóhatóság külön kezeli a rendelkező magánszemély és a kedvezményezett adatait az eljuttatás módszerétől függetlenül, azaz még abban az esetben is, ha a magánszemély a bevallás részeként rendelkezik. A rendelkező nyilatkozat adótitoknak²¹ minősül, különleges védelmet élvez, abba illetéktelen személy nem tekinthet be. Így a rendelkezés következtében a magánszemélyt hátrány nem érheti, semmilyen utólagos zaklatással nem kell számolnia. A magánszemély és a kedvezményezett adatainak hatékony elkülönítése érdekében kérjük, hogy amennyiben a rendelkező nyilatkozatot nem a nyomtatvány részeként, hanem a bevallással együtt, vagy a munkáltató útján, illetve külön borítékban küldi meg az adóhatósághoz, a rendelkező nyilatkozatról a magánszemély azonosító adatait (név, adóazonosító jel) szíveskedjen leválasztani, és kizárólag a nyilatkozat rendelkező részét tegye a borítékba.

Mikor érvényes a nyilatkozat?

Az adóhatóság – a következő bekezdésben leírtak fenntartásával – Önnel csak akkor veszi fel a kapcsolatot, ha a rendelkező nyilatkozata bármely okból érvénytelen. Amennyiben tehát Ön rendelkező nyilatkozatot adott, és az adóhatóságtól nem kapott határozatot arról, hogy a rendelkező nyilatkozata érvénytelen lenne, továbbá ha a kedvezményezett szerepel a www.apeh.hu honlapon közzétett tájékoztatóban, akkor a rendelkező nyilatkozatát az adóhatóság teljesítette.

Amennyiben Ön a bevallását elektronikusan, a központi elektronikus szolgáltató rendszer, tehát az Ügyfélkapu útján nyújtotta be, és az adója 1%-ról rendelkezett, a rendelkezés teljesítéséről az adóhatóság Önt ugyanilyen módon elektronikus üzenet formájában értesíti. A bevallást nem elektronikusan benyújtó adózó külön

²¹ Art. 53-55. §.

formanyomtatvány kitöltésével szintén kérheti a tájékoztatást a rendelkezés teljesítéséről. Az adóhatóság az elektronikus formában nyújtott tájékoztatást csak abban az esetben küldi meg, ha a magánszemély az Ügyfélkapu használatához szükséges egyedi azonosítóval és jelszóval rendelkezik.

A rendelkező nyilatkozat mind a magánszemély, mind a kedvezményezett oldaláról érvénytelenné válhat. Érvénytelen a rendelkezés, ha

- a nyilatkozat a kedvezményezett adószámát nem tartalmazza, illetve az nem pontos, nem olvasható, vagy;
- a nyilatkozat a kedvezményezett technikai számát nem tartalmazza, illetve az nem pontos, nem olvasható és a technikai szám hiányában a nyilatkozaton feltüntetett elnevezés alapján az egyházi kedvezményezett nem azonosítható, vagy;
- két beküldött rendelkező nyilatkozat esetén mindkét nyilatkozat ugyanazon kedvezményezetti körbe tartozó két szervezetet jelöl (például: két alapítvány), vagy;
- a rendelkező nyilatkozatot tartalmazó borítékon nem szerepel a magánszemély adóazonosító jele, illetve az nincs lezárva, vagy;
- a rendelkező magánszemély a munkáltatónak átadott lezárt borítékot annak ragasztási felületére átnyúlóan nem írta alá, vagy;
- a magánszemély az adóját határidőig nem fizette meg, illetőleg
- az esedékesség előtt benyújtott kérelem alapján legfeljebb 12 havi részletfizetést vagy halasztást engedélyezett az adóhatóság, az engedélyező határozat feltételeit a magánszemély nem teljesítette.

Ugyancsak érvénytelen a rendelkezés, ha

- a magánszemély olyan szervezetet, személyt jelölt meg kedvezményezettként, amely a törvény alapján nem lehet kedvezményezett (például párt, vagy olyan alapítvány, amely nem végez közhasznú tevékenységet) vagy;
- a magánszemély által megjelölt szervezet nem igazolja megfelelő eljárásban azt, hogy megfelel a törvény feltételeinek, vagy
- a rendelkező nyilatkozatban megjelölt szervezet az 1% összegét nem kéri.

A rendelkező nyilatkozat érvénytelenségét megállapító határozattal szemben a magánszemély fellebbezéssel élhet.

Mint a fentiekben szerepel, abban az esetben, ha Ön ugyanazon kedvezményezetti körbe tartozó több kedvezményezett javára is rendelkezett (például: két nyilatkozatában két alapítványt jelölt meg), akkor mindkét rendelkezése érvénytelen. Ugyanakkor, ha a többszörös rendelkezés oly módon történik, hogy Ön a bevallás vagy az egyszerűsített bevallás részeként és attól elkülönülten, postán vagy személyesen is rendelkezik, akkor csak a bevallástól elkülönülten érkező rendelkező nyilatkozat minősül érvénytelennek.

Az 1% összegének változása

Újdonság, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén az 1% összege a bevallás benyújtása, illetve akár az 1% kiutalása után is változhat. Abban az esetben, ha a magánszemély összevont adóalapjának adója nő, – akár az adóhatóság által lefolytatott ellenőrzés alapján, akár a magánszemély által benyújtott önellenőrzés következtében – akkor természetesen az 1% összege is arányosan emelkedik. Ezt a pótlólagos összeget az adóhatóság akkor utalja át a kedvezményezettnek, ha a magánszemély eredetileg is érvényesen rendelkezett, és az 1% alapjának növekedése legkésőbb a rendelkezés évét követő év július 31. napjáig megtörténik. További feltétele a pótlólagos utalásnak az, hogy a magánszemély ezt az adótöbbletet fizesse meg, illetve az, hogy az 1% összege legalább 1000 forinttal (azaz az összevont adóalap legalább 100 ezer forinttal) növekedjen.

Ugyanakkor, ha az 1% alapja csökken, azaz például a magánszemély önellenőrzés keretében csökkenti az adókötelezettségét, a rendelkezéssel érintett összeg nagysága szintén csökkenhet. Ha az 1% alapja csökken, az gyakorlatilag azt eredményezi, hogy a magánszemély olyan adó meghatározott részét ajánlotta fel, amelyet nem fizetett meg. Ezért, ha az 1% összege a módosítás miatt legalább 1000 forinttal (azaz az összevont adóalap legalább 100 ezer forinttal) csökken, akkor a ténylegesen a kedvezményezettnek kiutalt összeg és a módosított adatok szerint megállapított 1%-os összeg különbözetét a magánszemélynek kell az adóhatóság határozata alapján megfizetnie.